הזרוע והלחיים פרק עשירי חולין קלא.

דאתו לידיה בטבלייהו וקסבר האי תנא מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין. ומשמע הרמה ואילך היינו מכי אתו לידיה אפילו בטבלייהו וא"ת אמאי לא משני דפשטא דברייתא דקתני פטור מן המעלומין היינו דאתו ליד כהן בטבלייהו וקסבר האי תנא מתנות שלא הורמו לאו כמי שהורמו דמיין ומש"ה פטור דאין לו לכהן אלא משעת הרמה ממש והוה ניחא טפי דהוי לשון הרמה דוקא וי"ל דאי הוה מוקי לה הכי אז לא היה מדוש הדיוק כלל הא משעת הרמה ואילך משלם דהא פשיטא דמשלם היין דאתו ליד כהן והורמו אבל השתא עיקר הברייתא משמיענו דמזיק מתנות כהונה אז שאכלן פטור ודיוקא קמ"ל דאע"ג דאתו לידיה [6] בטבלייהו

מייב דכמי שהורמו דמיין:

שאני התם דקא משתרשי ליה.

דנמקום זה הנית לו המלך שאר ממון ואם תאמר מתנות כהונה כשאכלם משתרשי ליה שנמקום זה לא אכל דבר אחר ואמאי פטור וי"ל דלא דמי לאנשו בית המלך גרנו דתתיהן לא לקח משלו אבל באכלו אפשר דלא משתרשי ליה שהיה מתעבה:

הכי גרס' בפי' ר"ח שבעה נכסי כהן. ולא תשיב הכא כל כ"ד מתנות כהונה דמשיב לקמן בפירקין (דף קנג:) דלא תשיב הכא אלא הנך דאפשרים לזרים והם ממון כהן והא דתשיב מתנות אע"פ שמותרות לזרים משום דטבלי ודמו לתרומה כדאמר לקמן (קנב:) אע"ג דלית הלכתא הכי היינו דלא הוי כאוכל עבלים אבל מ"מ איסורא איכא נאכול מבהמה שלא הורמה מתנותיה מ"ג לא תשיב אלא מידי דבר אכילה והא דלא תשיב נכור משום דאכמי נאו בר אכילה הוא שצריך שמיעה: **מעשר** עני המתחלק בתוך הבית. דוקא נקט המתחלק בתוך הבית דשני דיני מעשר הם אחד מתחלק תוך הבית ואחד מתחלק בתוך הגרנות כדמשמע בפ"ב דנדרים (דף פד:) ואותו המתחלק תוך הגרנות אין לבעלים בו טובת הנאה אלא באותו המתחלק בתוך הבית וכספרי מפרש להו מקראי כתוב אחד אומר מקצה שנים שנים תוציא את כל מעשר תבואתך והנחת אלמנה צריך להיותו בגורן ובאין עניים ונוטלין אותו וכתוב אחד אומר כי תכלה לעשר וגו' ונתת ללוי וגו' אלמנה בתוך הבית מחלקו מדכתיב [8] והנחת הא כילד עד הפסח שהוא זמן גשמים ואם מניחו בתוך נפסד מחלקו בתוך ביתו וזה מעשר עני המתחלק בתוך הבית מכאן ואילך שהוא ימי הקיץ מניחו בתוך בגרנות ועניים באים ונוטלין אותו: **יש** בו טובת הנאה לבעלים. נראה דדבר שיש בו טובת הנאה לבעלים אפילו בא עני ולקחו מוציאין מידו ודבר שאין בו טובת הנאה לבעלים לקחו אין מוציאין מידו ומיהו אם לא לקחו ובא עני ושאלו ממנו אם יכלה לא יתן לו דקרי ליה לעניי ממון שאין לו תובענין ואם היה צריך ליתנו לתובנו מ"כ הוי יש לו תובענין: **גמר** אחריך מזית. ואע"ג דאשעריכו למכתב ולא הוי מופנה גלוי מילתא בעלמא הוא דכמו שיש בזה אחריך פאה ה"נ יש בזה אחריך פאה ולאו ג"ש ממש היא אי נמי מדכתיב שכחה בלשון אחריך ש"מ נ"ש אתא וע"ע למה לא גמרינן בג"ש דאחריך דלהוי פרט בזית כמו בכרם ונהי דלענין עולות לא אפשר למילף באילן דלא שייך ביה אחיהו עולות כל שאין לו לא כתף ולא נטף: כגון

דאתו לידיה בטבלייהו וקסבר האי תנא מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין תא שמע [11] הרי שאנסו בית המלך גרנו אם בחובו חייב לעשר אם [12] באנפרות פטור מלעשר שאני התם דקא משתרשי ליה תא שמע [13] אמר לו מכור לי בני מעיה של פרה והיה בהן מתנות כהונה נותנן לכהן ואינו מנכה לו מן הדמים לקח הימנו במשקל נותנן לכהן ומנכה לו מן הדמים אמאי ליהוי כמזיק מתנות כהונה או שאכלן שאני התם דאיתנהו בעיניהו ת"ש תשעה נכסי כהן תרומה ותרומת מעשר וחלה ראשית הגז ומתנות והדמאי והבכורים והקרן והחומש למאי לאו להוציאן בדיינין לא [14] לכדתנן למה אמרו נכסי כהן [2] שקונה בהן עבדים וקרקעות ובהמה טמאה ובעל חוב נוטלן בחובו ואשה בכתובתה וספר תורה ההוא ליואה דהוה חטף מתנתא אתו אמרו ליה לרב אמר להו לא מסתייה דלא שקלינן מיניה אלא מיחטף נמי חטיף ורב [9] אי איקרו עם משקל נמי לשקול מינייהו אי לא איקרו עם רחמנא פטרינהו [3] מספקא ליה אי איקרו עם אי לא איקרו עם יתיב רב פפא וקאמר לה להא שמעתא איתיביה רב אידי בר אבין לרב פפא [15] ארבע [4] מתנות עניים שבכרם הפרט והעוללות והשכחה והפאה ושלש שבתבואה הלקט והשכחה והפאה שנים שבאילן השכחה והפאה [5] כולן אין בהם טובת הנאה לבעלים ואפילו עני שבישראל מוציאין מידו [6] מעשר עני המתחלק בתוך ביתו יש בו טובת הנאה לבעלים ואפי' עני שבישראל מוציאין אותו מידו ושאר מתנות כהונה כגון הזרוע והלחיים והקבה אין מוציאין אותן [7] (מידו) לא מכהן לכהן ולא מלוי ללוי ארבע מתנות שבכרם הפרט והעוללות והשכחה והפאה דכתיב [1] וכרמך לא תעולל ופרט כרמך לא תלקט וכתיב [2] כי תבצור כרמך לא תעולל אחריך אמר ר' לוי אחריך זו שכחה פאה גמר אחריך אחריך מזית דכתיב [3] כי תחבוט זיתך לא תפאר אחריך ותנא דבי ר' ישמעאל שלא תטול תפארתו ממנו שלשה שבתבואה הלקט השכחה

דאתו לידיה בטבלייהו וקסבר האי תנא מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין. זכה בהם מן ההפקר שהרי קדם. ל"א שמסר לו את הטבל לזכות בתרומה שבו: **אם כחובו.** שהיה חייב לו דבר קצוב ממון: **חייב לעשר.** ממקום אחר ולימן לכהן שהרי הוא כמוכר: **ואם באנפרות.** בהפסד ועל חנם פטור מלעשר. קתני מיהת אם בחובו חייב לעשר אלמא יש לו תובענין דאי לאו דינא הוא שישלם לו על כרחו מאי חיוב מצוה איכא הא לא אם גביה מידי: **שאני התם דקא משתרשי ליה.** התם לאו בהוצאה בדיינין תנן הא אלא חיובא בעלמא כשאר חיובי מעשרות וחיובא ודאי איכא עליה דהא משתרשי ליה כלומר משתכר הוא בה שהרי היה צריך לפרוע מעות: **א"ל.** לטבח: **מכור לי בני מעיה.** בני מעיה של פרה זו: **והיו בהן מתנות.** הקנה: **נותנן.** לוקח זה לכהן: **ואין.** המוכר מנכה לו לנוקח מן הדמים שהרי היה יודע הנוקח שהמתנות אם חה לא מכר לו הקנה: **לקח הימנו במשקל.** הלוקח כך וכך ושקל לו הקנה: **נותנן.** לו לוקח לכהן שהרי הגזל אצלו וצריך להשיב: **והנכה יכה לו מן הדמים.** על כרחו שמכר דבר שאינו שלו: **ואמאי.** נותנן לכהן ליהוי כמזיק כו': **תשעה נכסי כהן.** לא ידעתי היכן שנויה ונספרים אינה כתובה בשום ומונה אני ט"ו מתנות כהונה שכולן נכסי כהן לעשות בהן כל צרכיו התרומה ותרומת מעשר ותרומת מעשר של דמאי והחלה והבכורים וראשית הגז ומתנות של חולין ושל קדשים והקרן והחומש של גזל הגר ושדה אחוזה ושדה מרמים ובכור בעל מום ופדיון הבן ופדיון פטר חמור וערלה בעיני שכולן שנויים בה ומשיב תרומה ותרומת מעשר והדמאי וחלה כחדא דכולהו תרומה נינהו ובכור ופדיון הבן ופדיון פטר חמור כחדא וקרן וחומש דגזל הגר חדא וכולהו הגך מתנה לכהן הן ולקמן בפירקין (דף קנג:) תשיב כל כ"ד מתנות כהונה. הגזל את הגר ונשבע לו ומת הגר ואח"כ הודה ונשבע [1] לשקר דאמר רחמנא ואם אין לאיש גואל וגו' [2] וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואלים אלא זהו גר שמת ואין לו יורשין [3] וכתיב האשם המושב לה' לכהן [4] ותניא בפרק הגזל בנ"ק (דף קי.) האשם זה קרן המושב זה חומש דגני נשבע לשקר בפקדון או בגזל כתיב ביה חומש בין בגזל בין בפרשת נשא [5]: **למה אמרו.** למאי הלכתא: **ום"ם.** אע"פ שאינו לאכילה ולא לדבר [6] שיבא לידי אכילה. ולני מגמגם למאי תנייה הואיל ותנא דאפי' בהמה טמאה לוקח מהן: **תעיף מפנפה.** כשהיו המיוקות מוליכין הזרוע והלחיים והקבה לכהן מוטפס מידיהם: **לא מספייה.** לא די דכשהוא שוחט את בהמתו אין לאו כופין אותו לתת מתנות לכהן אחר: **אלא מיחטף נמי חטיף.** מאי דעתיה דאמר לא מספייה דלא שקלינן מיניה דמשמע שהיינו יכולין לכופו לכך ומתנענין אנו: **אי איקרו עם לשקול מיניה.** דהא מאת העם תמת זובחי הזבח כתיב (דברים יח) ואי לא איקרו עם דחמנא פטרינהו ומאי טיבותא עבדינן גבייהו: **מספקא ליה.** לרב ומשום ספיקא פטר ליה דהמוליא מחבירו עליו הראיה: **להא שמעתא.** דרב דמספקא ליה: **ד' מתנות עניים.** הטהנות בכרם ואלו הן: **פרט והעוללות.** דכתיב (ויקרא יט) וכרמך לא תעולל ופרט כרמך לא תלקט וכתיב (פי' מ"ד) מפורש איזו היא עוללות כל שאין לה לא כתף ולא נטף: והשכחה

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"ו מהלכות מעשר הלכה י]:
מז ב מיי' פ"ד מהל' נחלות הל' יא
ופ"ח מהל' מלוה ולוה הל' ג סמג עשין קמב ריש טוש"ע יו"ד סי' סו סעיף יג וסי' שו סעיף ו:
מז ג מיי' פ"ט מהל' נחלות הל' ח טוש"ע יו"ד סי' סו סעיף כג:
יז ד מיי' פ"ח מהלכות מתנות עניים הל' ז:
יח ה מיי' שם פ"ב הלכה ח:
ו מיי' שם פ"ו הל' י:

מסורת הש"ס

א) [ניטין מד.], ב) [פי' שלקח אגם עובד כוכבים נאותם אלא מדין. עיין ופי' בפרש"ל], ג) לקמן קנב., ד) בכורים פ"ג מי"ב, ה) תוספתא דפאה פ"ב הי"ג, ו) רש"ל מ"ז, ז) ל"ל שנאמר. רש"ל, ח) [במדבר ה], ט) [ב"ק קנו.], י) [במדבר ה], כ) [שם], ל) נס"א: לשכר, מ) ל"ל ונתת.

תורה אור השלם

1. וכרמך לא תעולל ופרט כרמך לא תלקט לעני ולגר תעזב אתם אני יי אלהיכם:
ויקרא יט י
2. כי תבצר כרמך לא תעולל אחריך לגר ליתום ולאלמנה יהיה:
דברים כד כא
3. כי תחבט זיתך לא תפאר אחריך לגר ליתום ולאלמנה יהיה:
דברים כד כ

גליון הש"ס

גמ' אי איקרו עם. עי' שנוטעות דף יד ע"א תוס' ד"ה טולן:

מוסף רש"י

חייב לעשר. עניים, דהוי כמוכר (גיטין מד.), נותנן. לוקח, לכהן. ומן הטבח מנכה לו כלום, לפי שלא מכר לו את המתנות מבתחלה (לקמן קלח; וכערי"ז ב"ק קטו.). לקח הימנו במשקל. דהשתא ודאי זמן ליה (לקמן שם). ומנכה לו מן הדמים. משנאמר זכו הכהנים במתנותיהם והדין על הנכה (שם). באנפרות. הפסד (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com